

INTERVIU | Daniel Daianu: Economia ar putea creste cu 3% - 4,5% în 2021; tinta de deficit este foarte ambitioasa

Economia României ar putea înregistra anul acesta o creștere între 3% și 4,5%, iar scenariul cel mai optimist va fi cu atât mai realizabil cu cât rata de vaccinare va fi mai mare, a declarat presedintele Consiliului Fiscal, Daniel Daianu, într-un interviu acordat Agentiei Nationale de Presa AGERPRES.

Presedintele Consiliului Fiscal sustine ca tinta de deficit bugetar de 7% fixata de Guvern pentru anul acesta este una foarte ambitioasa, în conditiile în care anul 2020 s-a încheiat cu un deficit de 9,79% din PIB pe cash, iar o reducere de 3% a deficitului într-un singur an este foarte greu de realizat, "mai ales ca epidemia înca bântuie" .

Daniel Daianu afirma ca nu sunt dezirabile cresteri de impozite când economia este înca fragila, dar își mentine afirmatia personala ca România ar fi avut nevoie de o taxa de solidaritate, fie si temporara, care sa ajute efortul de lupta contra epidemiei si de sprijin pentru economie, pentru mentinerea de locuri de munca.

În ceea ce priveste posibilitatea ca Banca Centrala sa mai opereze scaderi ale dobânzii de politica monetara, Daianu considera ca "nu este exclus", dar mentioneaza ca este conditie sine qua non ca procesul de consolidare fiscala/bugetara sa fie vizibil în acest an, cu masuri clare ce privesc deficitul structural.

AGERPRES: Cum credeti ca va evolua economia României în acest an?

Daniel Daianu: Daca anul trecut declinul economiei era inevitabil din cauza pandemiei si a lockdown-ului din trimestrul doi, anul acesta vom avea o redresare, dar înca sub incertitudini mari. Chiar daca revenirea economica este împiedicata de persistenta epidemiei, sunt sectoare economice ce vor merge mai bine. Mai cu seama daca vaccinarea populatiei va lua avânt. Vaccinurile, ca arma împotriva virusului, vor schimba progresiv o stare de spirit. Este esential însa ca oamenii sa respecte în continuare reguli de protectie. Mersul pandemiei conditioneaza mersul economiei peste tot în lume. Nu ma hazardez sa lansez o cifra de crestere economica pentru 2021, ci prefer o plaja, ce ar merge de la 3% la 4,5%. Incertitudini nu au cum sa nu afecteze prognozele. Cu cât rata de vaccinare va fi mai mare, cu atât mai realizabil este scenariul cel mai optimist. Vor fi însa diferente importante între sectoarele economice; unele vor fi înca mult suferinde.

Dinamica economiei noastre depinde mult de ce se întâmpla în Uniunea Europeana, de ritmul redresarii, mai ales în economiile mari, depinde totodata de comertul international. Și, nu în ultimul rând, de ce fac guverne si banci centrale în statele cele mai puternice - de ce fac administratia americana, guvernele din Germania si Franta, din alte state din UE, de masurile Fed si ale BCE.

Razboiul cu pandemia nu este terminat si guverne, banci centrale, îsi dau seama ca sprijinul pentru economii si cetateni trebuie sa continue, chiar daca implica îndatorare în plus si posibile dificultati în viitor. Acum, prioritatea zero este câstigarea razboiului cu pandemia.

Guvernul tinteste un deficit bugetar de 7% din PIB în acest an. Este un obiectiv care poate fi atins?

Este o tinta foarte ambitioasa. Anul 2020 s-a terminat cu un deficit de 9,79% din PIB pe cash (plati si încasari efective), cvasiidentific cu prognoza ultima a Consiliului Fiscal. Este un deficit apropiat de cele ale altor economii din regiune si exprima impactul pandemiei si al crizei economice. Dar acest deficit are o componenta structurala foarte mare. Sa nu uitam deficitul cu care am terminat în 2019, de 4,6% din PIB. A fost, am mai spus-o, un handicap pentru Guvern, ce a limitat posibilitatile de interventie în lupta contra pandemiei si pentru a sprijini economia intrata în criza adâncă. Sa reduci cu aproape 3% din PIB deficitul într-un singur an este foarte greu, mai ales ca epidemia încă bântuie. Cheltuieli pentru sanatatea publica nu pot fi reduce. Dimpotriva, daca avem în vedere hibe majore în sistemul nostru de sanatate si chiar daca vom beneficia de resurse europene.

Efortul de reducere a deficitului explica de ce se recurge la înghetare de salarii în sectorul bugetar, dupa ani în care acestea au crescut mult. Se mizeaza aici pe un câstig de circa 1,5% din PIB pentru diminuarea deficitului. Pensile nu au cum sa mai creasca cum s-a întâmplat în anii trecuti. Se poate colecta mai bine, venituri fiscale. Dar nu este clar cu cât în 2021, iar un buget nu se poate construi pe venituri foarte incerte. Desi cineva ar putea afirma ca în viata reala nimic nu este sigur 100%. Dar evaluarile trebuie sa fie prudente. Aici este o zona de slabiciune, ce nu ne avantajeaza în constructia bugetara.

Apropo de venituri bugetare, trebuie ca regimul fiscal sa elimine cât mai mult din "portite", înlesniri ce sunt, în fapt, inechitati; astfel ar creste veniturile fiscale în mod cert. Ar face parte din largirea bazei de impozitare. Nu îmi este clar cât s-a progresat cu digitalizarea ANAF, pentru a obtine o privire mai buna, în timp real, a veniturilor fiscale posibile. Combaterea evaziunii fiscale, a optimizarilor fiscale neloiale este obligatorie. Vedem cât de multe escrocherii, cazuri de evaziune fiscala, ies la iveala.

În aceasta perioada au loc analize pe marginea bugetului pentru 2021. Care ar fi recomandările dumneavoastra pentru cei care lucreaza la elaborarea acestuia?

Dumneavoastra le numiti recomandari. Eu nu asa calific ce spun întrucât domnul ministru Alexandru Nazare (ministru Finantelor n.r) si colaboratorii sai cunosc problematica bugetului public din România. Dar nu este de prisos sa reiau câteva aspecte, asa cum le vad eu. Trebuie sa fie respectate prioritatile de prim rang: lupta contra Covid-19 si sprijinirea economiei în portiunile cele mai sensibile. Investitiile se cuvine sa fie ierarhizate, în functie de urgente si de efecte de antrenare în economie ca si de surse de finantare. Unde proiecte pot fi finantate cu resurse europene foarte bine, pentru a elibera resurse proprii pentru alte utilizari, pentru a diminua deficitul. Cu cât vom absorbi mai mult resurse europene cu atât va fi mai usoara corectia deficitului bugetar. Corectia are un efect contractionist asupra activitatii economice, în pofida faptului ca un deficit mai mic poate da încredere investitorilor, finantatorilor. Absorbția mai intensa de fonduri europene ar sustine mai bine productia interna si ar contrabalansa partial efectul contractionist.

Nu mai vorbesc de sustinerea unor reforme necesare, modernizarea si transformarea economiei. Distinctia între cheltuieli permanente si cheltuieli temporare (generate de lupta cu epidemia si criza economica) este esentiala. Fiindca, daca, ar fi necesare în executia bugetara cheltuieli suplimentare legate de epidemie si criza economica de, sa zicem, 0,2% din PIB, nu înseamna ca depasirea tintei de deficit bugetar cu aceasta cifra ar fi o drama. Acest 0,2% în 2020 nu ar mai fi în 2022, nefiind o cheltuiala permanenta. Repet, sunt de eliminat cât mai multe portite si înlesniri fiscale, regimul fiscal trebuie sa fie echitabil. Aici se poate miza pe venituri suplimentare. Însa trebuie curaj, fiindca cei care ar fi afectati vor "sari în sus", vor face galagie. Bani obtinuti din eventuala plasare la bursa a unor pachete minoritare (de actiuni) din companii de stat nu trebuie sa fie folositi pentru umplerea bugetului

public. Ar fi o greseala mare si nu ar reduce deficitul structural. Acei bani, daca ar exista, sa intre într-un fond de investitii al statului, sau în capitalizarea bancii de dezvoltare de care România are nevoie. Listarea la Bursa sa nu fie un scop în sine, ci sa ajute o guvernanta corporativa mai buna. Sprijinirea firmelor poate sa fie mai tinta. La nivel local, autoritatile pot avea în vedere taxe care sa suplimenteze veniturile lor. Se poate proceda la restructurarea unor administratii crescute în mod nejustificat.

Ati propus o taxa de solidaritate. Nu ar fi adus venituri suplimentare la buget?

Când economia este încă fragila, chiar suferinda, nu sunt dezirabile cresteri de impozite. Dar îmi mentin afirmatia personala ca am fi avut nevoie de o taxa de solidaritate, fie si temporara, care sa ajute efortul de lupta contra epidemiei si de sprijin pentru economie, pentru mentinerea de locuri de munca. O asemenea taxa nu ar fi influentat negativ consumul agregat/cererea totala, dat fiind înclinatii diferite de consum în functie de marimea veniturilor. Taxa ar fi ajutat bugetul public. Sunt propuneri de eliminare a pensiilor speciale, sau de supraimpozitare, de impozite si taxe zero pe salariul minim, masura putin spus inaplicabila în conditiile bugetului de acum. De ce sa nu se considere ideea unei taxe de solidaritate, care s-ar aplica de la un anumit nivel al veniturilor tuturor cetatenilor; sa ne înțelegem, este vorba de venituri personale, nu de impozite mai mari pe mediul de afaceri. Banii europeni pe care România îi atrage sunt, în fapt, o redistribuire de la statele mai bogate din UE catre statele mai slabe economic. De ce aceasta logica nu o dorim aplicata si în România, macar în vremuri atât de dificile? Iar argumentul ca ar însemna impozitare progresiva este straniu în conditiile date. Nu mai avem în fapt cota unica, iar în vremuri de razboi a avea dezbateri ideologice este neavenit. Dupa o logica fundamentalista nu ar trebuie sa fie ajutate, de catre stat, firme private fie criza cât de rea.

Este necesar sa fim lucizi, mai cu picioarele pe pamânt. Unii critica BCE si Fed ca practica masuri neconventionale uitând ca de ce fac aceste banci centrale mari depinde sistemul financiar si la noi. Daca BCE nu ar fi actionat cu masuri neconventionale dupa 2011 sistemul bancar ar fi fost în mare dificultate în România, deoarece zona euro ar fi fost aproape de colaps. Fed-ul a fost nevoit în martie acest an sa intervina masiv pe pietele financiare cu achizitii inclusiv de active junk pentru a preveni un înghet generalizat. Putem în România sa gândim în termeni de inflexibilitate conceptuala, dar politicile din SUA si Europa raspund la conditii structurale, neobisnuite, nu sunt aiureli. Și la noi se modifica conditii structurale.

Cum ar trebui sa arate consolidarea fiscala în România?

Graduala, în mod neîndoelnic. Consiliul Fiscal a sustinut aceasta abordare. Scrisoarea publica semnata de academicianul Aurel Iancu, de mine, Ella Kallai, Valentin Lazea si Laurian Lungu a pledat pentru consolidare graduala si crestere de venituri fiscale, alaturi de restrângere si restructurare de cheltuieli. Au spus-o si alti economisti. Este rational sa se întinda corectia deficitului pe câtiva ani, pentru a nu reintroduce, noi, economia în recesiune. Intervalul 2021-2024 este un ghid temporal de actiune. Sa tintim un deficit de sub 3% în 2024, care ar permite sa stabilizam datoria publica în jur de 60% din PIB la finele unui asemenea orizont. Care sa fie combinatia ajustarii bugetului pe partea de cheltuieli si pe partea de venituri este de vazut. Cu cât vom reusi sa colectam mai bine, sa marim baza de impozitare, sa facem ce au reusit Bulgaria si Polonia în anii trecuti, cu atât mai bine.

Cred ca se poate ajunge la un nivel al veniturilor fiscale de aproape 30% din PIB în 3-4 ani, care sa ajute mult consolidarea bugetara. Cu resurse europene si alte venituri proprii, veniturile totale ale bugetului public, fara îndatorare, ar putea fi 35-36% din PIB anual, care ar însemna bunuri publice în plus de care România are atâtă nevoie: educatie, sanatate publica, infrastructura, finantarea unor masuri de politica industrială, cheltuieli impuse de schimbarea de clima.

Banca Nationala a României a redus dobânda de politica monetara la 1,25%. Am mai putea vedea anul acesta alte reduceri?

Nu este exclus. Dar este conditie sine qua non ca procesul de consolidare fiscala/bugetara sa fie vizibil în acest an, cu masuri clare ce privesc deficitul structural, care sa linisteasca pietele, acasa si afara. Asteptarile conteaza mult pentru pietele si BNR ar avea mai mult confort în politica monetara, în a urmări tinte pentru conditiile pe piata monetara. Acest confort înseamna ca dezideratul de sprijinire a economiei înțeles prin costul creditului, sa fie conciliat cu cerinte de stabilitate financiara, cu stabilitatea leului.

Când BNR a redus rata de politica la 1,25% era o alta situatie fata de finele lui 2020: formarea unui guvern de coalitie cu sustinere politica solida, eliminarea efectului destabilizator pentru finantele publice reprezentat de 40% crestere punct de pensie, anuntarea deficitului tintit pentru 2021 de 7%, atitudinea agentilor de rating, perceptia în pietele, nivelul rezervelor valutare, etc.

Când spun stabilitatea leului nu am în vedere imobilism, ci o evolutie care da încredere cetatenilor si firmelor ca moneda nationala nu va intra într-o vrie, care sa determine o fuga de leu. Dobânzi foarte mici pe pietele monetare interne pot pune mare presiune pe piata valutara.

Cei care ne finanteaza, care fac plasamente financiare în România se uita la diferentele de rate pe pietele monetare, la modul în care se are în vedere corectarea unor dezechilibre majore. Pandemia nu a orbit pietele, chiar daca ele sunt adesea mioape. Cei care cu nonsalanta pledeaza pentru scaderi masive si bruste de rate de politica monetara, pentru dobânzi cât mai mici pe piata monetara interna, uita ca Leul românesc nu este ca dolarul SUA, ca euro. BNR nu emite moneda de rezerva. Se uita totodata ca avem înca deficite externe mai mari decât în alte state din regiune, ca finantarea balantei externe depinde înca în mod considerabil de intrari de capital generatoare de datorie publica si de remitente (miliarde de euro trimise de cetateni români care lucreaza, traiesc în strainatate). Este drept ca exista o concurenta valutara în lume, dar, una este sa fii banca care emite moneda de rezerva si altceva o banca centrala într-o economie emergenta, cu slabiciuni mari înca.

Aminteti de dezechilibre externe si interne. Exista o legatura între ele?

Da. În 2019 au fost un deficit de cont curent de circa 4,7% si un deficit bugetar foarte apropiat; este situatia clasica de deficite gemene. În 2020, deficitul bugetar este mult, probabil cu circa 4% din PIB peste deficitul de cont curent. Deci sursa principala a dezechilibrului extern, de cont curent este evident dezechilibrul bugetar. Cei care ne dau ca exemplu Polonia sa se uite la situatia macro de acolo în anii din urma. Polonia are si o economie considerabil mai robusta. Iar a gândi ca putem asigura prin resurse europene finantarea deficitelor balantei de plati nu este în regula. Bani europeni ne ajuta, dar nu rezolva problemele mari de dezechilibru. Daca ajustarea bugetara începe si este pe drum bun, BNR poate avea în vedere noi masuri de politica monetara prin ratele sale principale, prin controlul lichiditatii. BNR poate ajuta finantarea bugetului si prin operatiuni pe piata secundara; a facut-o si în 2020. Are sens si o linie de finantare pentru institutii ce garanteaza credite pentru IMM-uri.

Este posibil sa vedem o reaprindere a inflatiei în România?

Inflatia poate urca, dupa cum poate sa si scada. Dar niveluri mari de inflatie ar putea exista numai daca am scapa haturile din mâna ce ar provoca si s-ar intra într-o criza adâncă, inclusiv a leului. De aceea, este necesar sa reducem dezechilibre, sa avem rate de politica monetara, conditii montare, care sa nu induca oamenii si firmele sa fuga de leu. Moneda nationala este un bun public si mai este cale pâna la adoptarea euro, oricum catre finele acestui deceniu. Nu vad cum BNR si un guvern responsabil ar lasa situatia sa scape de sub control. La nevoie se poate recurge si la masuri indezirabile - precum cresteri de taxe si impozite. Cum se zice prin alte locuri, nu putem sa mâncăm prajitura si sa o gasim întreaga în frigider. Ca sa evitam masuri drastice, dureroase, sa fim cât mai prudenti acum, în acest an.

Se vorbește despre sansa unica a României de a accesa 80 de miliarde de euro din fonduri UE. Cât am putea accesa în mod realist din acesti bani si pentru ce?

Nu numai România are o asemenea șansa, ci și alte economii emergente din UE. Pentru România situația este însă mai acută întrucât, deși avem o economie cu zone de performanță nu neglijabile, avem multe probleme caracteristice subdezvoltării. Și trebuie să încercăm să surmontăm decalaje cât putem în următorii ani fiindcă nu cred că va mai exista o asemenea generozitate colectivă în următorul cadru financiar multianual - în afara de cazul când vom avea o integrare fiscală amplă, iar Fondul de redresare s-ar permanentiza. Banii europeni ne pot ajuta să întreprindem reforme necesare și, să nu subestimăm, să realizăm mai ușor corecția macroeconomică absolut necesară. Ne-ar ajuta să ne apropiem de gradul de robustețe economică pentru a intra în ERM2, mecanismul cursurilor de schimb, și apoi în zona euro. Nu avem cum să accesăm mai puțin decât în exercitiul financiar precedent. Pentru România s-a dublat volumul de resurse prin Planul european de Redresare și Reziliență (PRR), care se adaugă la Cadrul financiar multianual (MFF). Sunt nevoi acute ale României ce nu au cum să nu găsească finanțare pe aceste două filiere.

Este vital să trimitem până în aprilie la Bruxelles un Plan național cât mai realist, concret și care să respecte cerințele UE în privința înverzirii și digitalizării economiei. Nu este simplu de gândit și operationalizat proiecte, dar trebuie să o facem. Există birocrație și la Comisie, cu circuite anevoioase de aprobare. Așa a fost dintotdeauna însă. În plus, acum, schimbarea climatică este o amenințare existențială și trebuie să ne adaptăm la această situație. Și la noi are loc desertificarea solului, avem seceta mare în unii ani, alteleori ne izbește câte un potop. Au și fost distruse păduri în mod criminal.

Schimbarea de climă ca amenințare existențială are implicații pentru bugete publice și private, va trebui să operăm modificări și în regimul fiscal pentru a stimula ecologizarea activității economice, pentru a penaliza emisii de carbon. De altfel, în UE se va aplica o taxă pe emisia de carbon. Cât de serioasă este problematica schimbării de climă se vede și din faptul că BCE a înființat recent un compartiment dedicat acestei probleme. Comisia Europeană a anunțat climate change ca o prioritate. Administrația Biden gândește la fel.

Accentuați mult schimbarea de climă ca amenințare.

Am ezitat să spun ceva, dar o voi face. Dacă în lume nu vom reuși să stopăm creșterea emisiilor de carbon, în fapt sa le reducem, viitorul va fi negru. Până la întrebarea hamletiană "a fi sau a nu fi" omenirea, ne-am confruntat cu o luptă pentru supraviețuire, posibil salbatică, pentru resurse de apă, pentru hrană; am trăi sub spectrul "civilizațiilor hidraulice", ca să folosesc notiunea istoricului Karl Wittvogel, ce avea în minte societăți din vechime, cu organizare despotică, pentru care accesul la apă definea puterea. Societățile noastre democratice ce au trecut printr-o succesiune de crize sunt macinate de fragmentare, confuzie, intoleranță, curente extremiste, de alunecare spre autoritarism în unele țări. Vedem ce s-a întâmplat în 6 ianuarie peste Ocean, ceea ce ne-a stupefiat.

Vedem deci că miza bugetului UE, a Fondului pentru redresare și reziliență, este mare de tot. Avem și de stopat demantelarea sistemului internațional multilateral. Fără reguli în relațiile internaționale, fără colaborare, ne va fi extrem de greu să combatem impactul schimbărilor climatice și alte pericole majore de securitate. Este de aceea esențial ca SUA revine în Acordul de la Paris și în OMS. Chiar dacă interese naționale sunt obsesive pentru noi, nu mai puțin importante sunt interese comune, ale Uniunii. Dar are sens să facem tot ce depinde de noi pentru a convinge Bruxelles și partenerii din UE că dezvoltarea României, a altor economii emergente, nu înseamnă numai digitalizare și tranziție la energii noi. Țări ca Suedia, Danemarca, Olanda, Finlanda etc trebuie să înțeleagă implicațiile discrepantelor economice și sociale din Uniune; este și în interesul lor că în UE să nu existe pungi mari de sărăcie și excluziune socială, care alimentează extremismul de dreapta și stânga, care pot distruge Uniunea în final.

În România, coaliția are nevoie de mai multă coeziune pentru a trece țara prin pandemie și pentru a lua măsurile cele mai bune. Cum este nevoie de un numitor comun mai înalt la nivelul întregii clasei politice, pentru că vremurile rămân complicate, chiar dacă vom învinge pandemia. Lumea este parca copleșită de evenimente disruptive, de rupturi, care nu ne vor da pace mult timp de acum înainte. Și trebuie să găsim resorturi și resurse în

principal interne pentru a rezista, pentru a fi mai robusti ca persoane, comunitati si societate.